ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
СРЕДНЕАТЫНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул. Центральная, д. 2А, д. Нижние Аты,
Арский муниципальный район, 422016

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
УРТА АТЫ
АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
Үзәк урам, 2А йорт, Түбән Аты авылы,
Арча муниципаль районы, 422016

Тел. (84366)50-7-35, факс (84366)50-7-35 E-mail: Sat.Ars@tatar.ru

---

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

«06 » март 2025 ел **№ 2**

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге территориясендә киселә торган яшел үсентеләр бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү методикасын раслау турында

2023 елның 6 октябрендәге "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге башкарма комитеты КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге территориясендә киселә торган яшел үсентеләр бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү методикасын әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга (http://pravo.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка җиткерергә (https://arsk.tatarstan.ru).

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үземдә калдырам.

Урта Аты авыл җирлеге
башкарма комитеты җитәкчесе Батталова Р.Х

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ СРЕДНЕАТЫНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Урта Аты авыл жирлеге башкарма комитеты №2 06.03.2025 ел карарына кушымта

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге территориясендә киселә торган яшел үсентеләр бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү үткәрү методикасы

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Киселә торган яшел утыртмаларның бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү үткәрү методикасы (алга таба текст буенча - Методика) Россия Федерациясе Конституциясе нигезендә, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законы, Татарстан Республикасы Конституциясе, "Әйләнә-тирә мохитне саклау турында" 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль кануны, "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кануны белән эшләнде.

1.2. Методика Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге территориясендәге яшел үсентеләрне хокуклы рәвештә тартып алганда, шулай ук яшел үсентеләргә хокуксыз зыян килү яки юкка чыгу нәтиҗәсендә муниципаль берәмлек бюджетына кертелергә тиешле түләүләрне исәпләп чыгару өчен билгеләнә.

1.3. Методика кулланыла:

Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге территориясендә хуҗалык эшчәнлеген гамәлгә ашырганда килеп чыгарга мөмкин булган зыянны бәяләү өчен инвестиция проектларының әйләнә-тирә мохиткә йогынтысын бәяләү бүлекләрен әзерләү һәм аларга экологик экспертиза ясау барышында;

табигать факторларын, шулай ук яшелләндерү объектларының экологик әһәмиятен исәпкә алып, яшел утыртмаларны законлы рәвештә сүткән (кискән) өчен түләү күләмен исәпләгәндә;

яшел утыртмаларның хокуксыз зарарлануы (үсемлекнең үсүе тукталу дәрәҗәсенә кадәр түгел) яисә юкка чыгуы аркасында китерелгән зыянны каплаганда;

Арча муниципаль районының Урта Аты авыл җирлеге территориясендәге яшел үсентеләрнең бәясен билгеләү белән бәйле башка очракларда.

1.4. Әлеге Методика үзенең тәэсирен урман законнарын бозу нәтиҗәсендә урманнарга, шул исәптән урман утыртмаларына яисә урман утыртмаларына кертелмәгән агачларга,

куакларга һәм лианаларга китерелгән зыянны исәпләү белән бәйле мөнәсәбәтләргә җәелдерми.

II. Киселә торган яшел утыртмаларны классификацияләү һәм идентификацияләү һәм аларның бәясен билгеләү

2.1. Шәһәр яшеллекләренең киселә торган төп типлары бәясен исәпләү өчен, шәһәр территорияләренең функциональ билгеләнешенә, урнашуына, милек рәвешләренә һәм ведомстводан чыгуына карамастан, үсемлекләрнең түбәндәге классификациясе кулланыла:

агачлар;

куаклар (төркемләп һәм берәмләп утырту);

куаклардан ясалган тере киртәләр;

үлән япмасы (газоннар һәм табигый үлән үсемлекләре);

чәчәклекләр.

2.2. Үсемлекләргә китерелгән зыянның күләмен билгеләгәндә ботаника, урман төзелеше, дендрология геоботаника, туфрак-мелиорация, Геология һәм башка тикшеренүләр, урман һәм үсемлек кадастрлары, үсемлекләр мониторингы белешмәләре, шулай ук исәп объектының үсемлекләрнең торышы турында кирәкле мәгълүмат булган паспорты файдаланыла.

Үсемлекләргә китерелгән зыянны, оештыру-хокукый һәм милек формаларына бәйсез рәвештә, гражданнар, шәхси эшмәкәрләр, оешмалар каплый.

Яшел үсентеләрне кисеп хокуксыз зарарлаган яисә юкка чыгарган очракта, өстәмә тикшеренүләр үткәрү, экспертлар җәлеп итү, исәп-хисаплар үткәрү, документларны рәсмиләштерү чыгымнарын түләү экологик хокук бозу кылган зат акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

2.3. Агач-куак, үлән үсемлекләренә китерелгән зыянның күләмен билгеләгәндә исәпкә алына:

аерым үсемлекләрнең санын билгеләү шактый катлаулы булганда, агачлар һәм аерым торган куаклар өчен даналәрдә яисә куаклыклар һәм үсентеләр өчен погон метрларында киселә торган, зарарланган, юкка чыгарылган үсемлекләр саны;

үләнчел үсемлекләр биләгән мәйдан квадрат метрларда;

агачларның (яфраклы яки хыслы) һәм куакларның төрләре, токым составы, үләнчел үсемлекләр тибы;

агачның биеклеген, разрядын, 1 берәмлек агач өчен алына торган агач күләмен билгеләү һәм 1 куб метр агач өчен бәя бәяләү өчен 1,3 метр биеклектә агач кәүсәсенең диаметры. Әгәр агачның берничә кәүсәсе һәм диаметры 8 сантиметрга җиткән икенчел кәүсәсе (кәүсәләре) булса, һәр кәүсә аерым агачка санала;

әлеге үсемлекне утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе;

биеклеге 1 метрга кадәр булган үсенте бәясе сумнарда;

үсемлекләрнең торышы һәм аның кыйммәте;

үсемлекләрнең деградация дәрәҗәсе (яшел үсентеләрне кисеп рөхсәтсез зарарлаганны яки юкка чыгарганны исәпләгәндә генә кулланыла).

2.4. Яшел утыртмаларны тартып алганда зыянның күләме түбәндәге формулалар буенча билгеләнә:

N п/п	Яшел утыртмалар	Зыян күләмен исәпләү формуласы*	Шартлы билгеләр
1	Агач	Y=(C+U+Cv)xqxkl xк2xкцxкд Cv =V x СдЗ монда	Y - зыян күләме С - 1 данә агач утырту һәм үстерү эшләренең бәясе (таб. 1) Ц - 1 үсенте бәясе (таб. 1) Cv - тартып алына торган агач күләменең бәясе V - 1 данә өчен тартып алына торган агач күләме СдЗ - 1 куб. м агачның бәясе q - тартып алына торган агачларның данәләре саны kl - үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) к2 - үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) кц - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) кд - үсемлекләрнең деградация коэффициенты (таб. 6)
2	Куаклыклар, лианалар	Y = (C+Ц)xq xkl xк2 xкц xкд	Y - зыян күләме С - куакның, лиананың 1 данә утырту һәм үстерү эшләренең бәясе яки 1 пог. м (таб. 2) Ц - утырту материалы бәясе (таб.2) q - тартып алына торган куакларның, лианаларның данә саны kl - үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент '(таб. 3) к2 - үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) кц - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) кд - үсемлекләрнең деградация коэффициенты (таб.6)

3	Газоннар, чәчәклекләр	Y = (С+Ц)xS xkl xк2 xкц xкд	Y - зыян күләме С - 1 кв. м газон, чәчәк бакчасы утырту һәм үстерү эшләренең бәясе (таб.2) Ц - утырту материалы бәясе (таб. 2) S - тартып алына торган газон, чәчәклек мәйданы kl - үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент
			(таб. 3) к2 - үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) кц - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) кд - деградация коэффициенты (таб. 6)
4	Естественная травяная растительность	У =8хк1хк2хкцхкд	У - зыян күләме Б - тартып алына торган табигый үлән үсемлекләре мәйданы к1 - үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) к2 - үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) кц - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) кд - үсемлекләрнең деградация коэффициенты (таб. 6)

* Яшел утыртмаларны тартып алганда зыянның күләме, алдагы чорда товарларга (эшләргә, хезмәт күрсәтүләргә) куллану бәяләренең үзгәрүен исәпкә ала торган коэффициент-дефляторны исәпкә алып үзгәртелергә тиеш

Таблица 1

Агач үсемлекләренә китерелгән зыянның күләмен билгеләү күрсәткечләре

Кәүсәнең диаметры комльдән 1,3 м биеклектә (ѐ), см	Агачның биеклеге (Ъ), м	Биеклек буенча разряд	1 берәмлек агач өчен тартып алына торган агач күләме (V), куб. м	1 куб. м агачның бәясе (Сд), руб.	НДСтан башка утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе (С), сум	Биеклеге 1 м га кадәр булган 1 үсенте бәясе(Ц), сум.
Агачларның яфраклы токымнары						
имән						
8дән 10га кадәр	5	Ш	0,023	1200,0	2690,3	501,5
10нан 12кә кадәр	7		0,043			
12дән 14кә кадәр	9		0,072			
14тән 16га кадәр	1}		0,112			
16дан 18гә кадәр	13		0,164			

18дән 20гә кадәр	14		0,219			
20дән 24кә кадәр	16		0,29			
24тән 28гә кадәр	18		0,46			
28дән 32гә кадәр	20		0,68			
32дән 36га кадәр	21		0,94			
36дан 40ка кадәр	22		1,23			
40тан 44кә кадәр	23		1,56			
44тән 48гә кадәр	26		2,10			
48дән 52гә кадәр	27		2,53			
52дән 56га кадәр	27		3,00			
56дан 60ка кадәр	28		3,52			
60тан 64кә кадәр	28		4,08			
64тән 68гә кадәр	28		4,65			
68дән 72гә кадәр	28		5,27			
72дән 76га кадәр	28		5,92			
76дан 80гә кадәр	28		6,61			
80нән 84кә кадәр	28		7,35			
84тән 88гә кадәр	28		8,13			
88дән 92гә кадәр	28		8,92			
92дән 96га кадәр	29		9,81			
96дан 100 кадәр	29		10,70			
100дән артык	29		11,63			
Юкә						
8дән 12гә кадәр	6	Ш	0,019	489,6	2690,3	501,5
12дән 16га кадәр	9		0,061			
16дан 20гә кадәр	12		0,13			
20дән 24кә кадәр	14		0,23			
24тән 28гә кадәр	15		0,35			
28дән 32гә кадәр	17		0,52			
32дән 36га кадәр	18		0,71			
36дан 40ка кадәр	19		0,89			
40тан 44кә кадәр	19		1,16			
44тән 48гә кадәр	20		1,40			
48дән 52гә кадәр	21		1,69			
52дән 56га кадәр	21		2,00			
56дан 60ка кадәр	21		2,34			
60тан 64кә кадәр	22		2,68			
64тән 68гә кадәр	22		2,98			
68дән 72гә кадәр	22		3,042			
72дән артык	22		3,85			
Каен						
10нан 12кә кадәр	10	П	0,053	489,6	2690,3	501,5
12дән 14кә кадәр	11		0,080			
14тән 16га кадәр	12		0,117			
16дан 18гә кадәр	14		0,164			
18дән 20гә кадәр	15		0,218			
20дән 24кә кадәр	16		0,28			
24тән 28гә кадәр	18		0,43			
28дән 32гә кадәр	18		0,61			
32дән 36га кадәр	19		0,83			

36дан 40ка кадәр	20		1,09			
40тан 44кә кадәр	21		1,40			
44тән 48гә кадәр	22		1,76			
48дән 52гә кадәр	23		2,17			
52дән артык	24		2,64			
Усак, зирек, өрәнге, корычагач, карама, тирәк,			тал һәм башкалар			
10нан 12кә кадәр	11	усак, зирек - II, башкалар - Ш	0,057	у с а к 489,6, башкалар - 200,6	2690,3	501,5
12дән 14кә кадәр	13		0,093			
14тән 16га кадәр	14		0,133			
16дан 18гә кадәр	15		0,185			
18дән 20гә кадәр	16		0,254			
20дән 24кә кадәр	17		0,33			
24тән 28гә кадәр	19		0,50			
28дән 32гә кадәр	20		0,71			
32дән 36га кадәр	22		0,99			
36дан 40ка кадәр	23		1,30			
40тан 44кә кадәр	23		1,61			
44тән 48гә кадәр	24		2,02			
48дән 52гә кадәр	25		2,50			
52дән артык	25		2,91			
Ылыслы агачлар						
Нарат						
8дән 10га кадәр	8	II	0,027	920,4	2690,3	708,0
10нан 12кә кадәр	10		0,049			
12дән 14кә кадәр	11		0,076			
14тән 16га кадәр	14		0,118			
16дан 18гә кадәр	15		0,166			
18дән 20гә кадәр	16		0,23			
20дән 24кә кадәр	18		0,30			
24тән 28гә кадәр	20		0,47			
28дән 32гә кадәр	22		0,67			
32дән 36га кадәр	23		0,91			
36дан 40ка кадәр	24		1,17			
40тан 44кә кадәр	24		1,47			
44тән 48гә кадәр	25		1,81			
48дән 52гә кадәр	25		2,17			
52дән 56га кадәр	25		2,55			
56дан 60ка кадәр	25		2,97			
60тан 64кә кадәр	25	П	3,41	920,4	2690,3	708,0
64тән 68гә кадәр	25		3,88			
68дән 72гә кадәр	26		4,40			
72дән 76га кадәр	26		4,93			
76дан 80гә кадәр	26		5,48			
80нән артык	26		6,09			
Чыршы						
8дән 10га кадәр	5	II	0,027	920,4	2690,3	708,0

4	Рулонлы газон	1 кв. м өчен сум	200,0	100,0
Чәчәклекләр				
1	Чәчәклекләр	1 кв. м өчен сум	650,0	Чәчәкле-декоратив үсемлекләрнең сортларына карап

Таблица 3 Үсемлекләрнең мохитне саклау үзлекләрен исәпкә ала торган коэффициентның әһәмияте (kl)

Исеме	kl күрсәткече
Гомуми файдаланудагы утыртулар	2
Чикләнгән файдаланудагы утыртулар	1,5
Махсус файдаланудагы утыртулар	1

Таблица 4 Үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициентның әһәмияте (к2)

Торыш	Үсемлекнең яфраклылыгына карап, торышы билгеләнә	*к2* күрсәткече
Яхшы(сәламәт утыртулар) I	100% яфрак	*2*
Уртача көчсезләнгән 11	90-70% яфрак	1,5
Каты көчсезләнгән III	60-40% яфрак	1
Изелгән (кибеп баручы) IV	30-20% яфрак	0,5
Үлеп баручы V	20-10% яфрак	0,1
Үле VI	яфраксыз	0

Таблица 5 Үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициентның әһәмияте (кц)

Кыйммәтлелек төркеме	Агачлар һәм куаклар төрләре	Кц күрсәткече
1нче төркем (үзенчәлекле)	- ылыслы, мәңге яшел агачларның барлык төрләре, шул исәптән: эрбет, нарат, чыршы, карагай: - яфраклы агачларның кайбер төрләре, шул исәптән: имән, корычагач, зирек, карама, элмә	1,5
2нче төркем (кыйммәтле)	- куакларның барлык төрләре; - яфраклы агачларның кайбер төрләре, шул исәптән: юкә, каен, өрәңге	1,2
3нче төркем (азкыйммәтле)	- агачларның башка төрләре һәм яфраклы куаклар	1

10нан 12кә кадәр	8		0,049			
12дән 14кә кадәр	10		0,076			
14тән 16га кадәр	12		0,118			
16дан 18гә кадәр	14		0,166			
18дән 20гә кадәр	15		0,23			
20дән 24кә кадәр	17		0,30			
24тән 28гә кадәр	19		0,47			
28дән 32гә кадәр	21		0,67			
32дән 36га кадәр	23		0,91			
36дан 40ка кадәр	24		1,17			
40тан 44кә кадәр	25		1,47			
44тән 48гә кадәр	26		1,81			
48дән 52гә кадәр	27		2,17			
52дән 56га кадәр	28		2,55			
56дан 60ка кадәр	28		2,97			
60тан 64кә кадәр	28		3,41			
64тән 68гә кадәр	29		3,88			
68дән артык	26		4,40			
Пихта						
8дән 10га кадәр	5	11	0,018	920,6	2690,3	800,0
10нан 12кә кадәр	7		0,036			
12дән 14кә кадәр	8		0,070			
14тән 16га кадәр	10		0,102			
16дан 18гә кадәр	12		0,150			
18дән 20гә кадәр	13		0,201			
20дән 24кә кадәр	15	II	0,27	920,6	2690,3	800,0
24тән 28гә кадәр	16		0,65			
28дән 32гә кадәр	19		0,91			
32дән 36га кадәр	21		1Д9			
36дан 40ка кадәр	22		1,51			
40тан 44кә кадәр	24		1,87			
44тән 48гә кадәр	26		2,27			
48дән 52гә кадәр	27		2,70			
52дән 56га кадәр	27		3,11			
56дан 60ка кадәр	27		3,75			
60тан артык	27		3,90			
Карагай						
10нан 12кә кадәр	11	II	0,068	920,4	2690,3	800,0
12дән 14кә кадәр	13		0,105			
14тән 16га кадәр	14		0,150			
16дан 18гә кадәр	17		0,209			
18дән 20гә кадәр	18		0,276			
20дән 24кә кадәр	19		0,36			
24тән 28гә кадәр	21		0,55			
28дән 32гә кадәр	24		0,80			
32дән 36га кадәр	26		1,08			
36дан 40ка кадәр	27		1,43			
40тан 44кә кадәр	28		1,81			
44тән 48гә кадәр	29		2,23			
48дән 52гә кадәр	30		2,68			

52дән артык	30		3,17			
Кедр						
10нан 12кә кадәр	10	II	0,053	920,6	2690,3	800,0
12дән 14кә кадәр	11		0,080			
14тән 16га кадәр	12		0,117			
16дан 18гә кадәр	14		0,164			
18дән 20гә кадәр	15		0,218			
20дән 24кә кадәр	16		0,28			
24тән 28гә кадәр	18	II	0,43	920,6	2690,3	800,0
28дән 32гә кадәр	18		0,61			
32дән 36га кадәр	19		0,83			
36дан 40ка кадәр	20		1,09			
40тан 44кә кадәр	21		1,40			
44тән 48гә кадәр	22		1,76			
48дән 52гә кадәр	23		2,17			
52дән артык	24		2,64			

Таблица 2

Куаклык һәм үлән үсемлекләренә китерелгән зыянның күләмен билгеләү күрсәткечләре

N п/п	Яшел утыртмалар	Үлчәү берәмлеге	НДСтан башка утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе (С)	Утырту материалы бәясе (Ц)
Куакларның яфраклы токымнары				
1	Тере койма	1 по г. м өчен сум	469,43	500,0
2	Ялгыз нөсхәләр	1 шт. өчен сум	313,1	150,0
Куакларның ылыслы токымнары				
1	Ялгыз нөсхәләр	1 шт. өчен сум	461,6	600,0
Лианалар				
1	Ялгыз нөсхәләр	1 шт. өчен сум	313,1	150,0
Газоннар				
1	Болын үләннәреннән торган табигый үләнчел үсемлекләр	1 кв. м өчен сум		
2	Чүп үләннәрдән торган табигый үләнчел үсемлекләр	1 кв. м өчен сум		
3	Газоннар (газон үләннәре орлыклары чәчелә)	1 кв. м өчен сум	74,43	85,0